

The Conference Documentation, Conservation, and Restoration of Musical Instruments through the Eyes of Violin Makers

Pavel Celý Jr.

The conference *Documentation, Conservation, and Restoration of Musical Instruments* took place on 16 and 17 June 2021 at the Czech Museum of Music. Besides museum staff members from Bohemia and Moravia and instrument restorers, the participants also included six violin makers from the Association of Violin Makers and Wood Carvers (Sdružení houslařských dílen a řezbářů), which was founded ten years ago by young violin makers who been apprenticed in the workshop of Pavel Celý Sr. (1950–2020). The violin maker Pavel Celý Sr. placed great emphasis on systematically passing on experience and on the lifelong learning of violin makers. Our association is therefore above all a circle of good friends who also share their knowledge of the field. Thanks to this, we are expanding our knowledge, and as our master used to say, together we are one good violin maker.

Our previous activities have included visiting European museums, musical trade fairs, musicology lectures, concerts, and music courses, and we have taken part in organising several exhibitions of musical instruments and forums on violin making for the public. However, we have never had the opportunity of confronting the everyday experiences of a violin maker's workshop with the experiences of experts on museum operations and restoration work.

At the conference, our role was that of asking questions as thoughtful practitioners (without any ambition of presenting our own papers), but as outsiders we are able to share our authentic impressions from an environment that was previously unknown to us. We were pleasantly surprised by the large number of young people in the field, the high level of professionalism and specialisation of the individual restorers, the enthusiasm of the museum staff members

and curators, and also the openness of the restorers at the Methodological Centre for the Documentation, Conservation, and Restoration of Musical Instruments (MCMI) during the visit to the museum's workshops and the possibility for discussing specific repairs of instruments. Although the papers presented were very diverse and were aimed more at museum staff members, we took inspiration from many of them for our work as violin makers.

At first, Viktor Hruška's paper about the possibilities for the use of artificial intelligence and machine learning for shape analysis of violins sounded to us like science fiction, but with a sufficient quantity of data input (photographs of instruments) it enables, for example, the graphic depiction of the representation of individual schools of violin making based on the specific shape characteristics of instruments. The application's promising future possibilities were demonstrated on pictures of several hundred violins from the MIMO database (Musical Instrument Museums online), but for the more precise categorisation of instruments (geographically or to a specific school of instrument makers), the system would require more input data.

Tereza Žůrková, the head of the musical instrument department and chief organiser of the conference, described the basic principles of the documentation of musical instruments. The standards of photographic documentation of instruments are certainly also used by our violin making colleagues who create their own databases of instruments they have encountered in their workshops, and they are appraisers or forensic experts in the field.

Milan Guštar presented electronic recording equipment for monitoring works of art, such as year-round monitoring of the climate conditions for organs, but this equipment also offers many other uses. Thanks to wireless connections in real time and miniaturisation, it even allows the monitoring of musical instruments and museum exhibits during transport.

Hopefully it will soon be possible to create a complete interconnected database of historical manufacturers and musical instruments presented by Tomáš Slavický within the framework of the project MCMI. Every day in our workshops we encounter many instruments for which at least a rough estimate of age is needed for the choice of an appropriate restoration procedure. Among musicians, schools of the arts, and orchestras, there is a huge quantity of individually made and manufactured instruments in circulation mostly from the border

The Conference *Documentation, Conservation, and Restoration of Musical Instruments* through the Eyes of Photographers / *Konference Dokumentace, konzervace a restaurování hudebních nástrojů* očima fotografů
© NM

Photography of the repairing of a Baroque contrabass of Olomouc provenance / Fotografie z opravy barokního kontrabasů olomoucké provenience
Restored by / Restauroval Dominik Matúšů, 2019
© Dominik Matúšů

regions of the Czech Republic and the turn of the 19th and 20th centuries. That involves hundreds of manufacturers, violin makers, and merchants, and there is not yet a database of them in this country.

Jan Kříženecký spoke about the storage systems for musical instruments at museum depositories, and also about the possibility of radiation treatment of instruments that have been infested by fungus or insects that destroy wood. Of importance to us were contacts to institutions that perform these procedures, and in the future we will certainly take advantage of the possibility of treating the historically valuable instruments being restored in our workshops.

The big surprise for us at the conference was a paper by Veronika Sovková about the repairing of a Baroque contrabass of Olomouc provenience, which was coincidentally restored by Dominik Matúšů, one of our colleagues in the association. This unplanned connection between our work and musicological practice was enriching. The subsequent discussion revolved around a fundamental “dispute” over whether to restore and preserve an instrument merely as a museum exhibit or to repair it so as to restore its musical function. After consultation with an Olomouc museum, the contrabass in question was restored to a playable condition, and in the future it will be used occasionally for the authentic interpretation of early music. This required appropriate restoration procedures such as adjusting the neck angle and replacing the fingerboard, which had suffered woodworm damage, but retaining the original scroll. These are routine restoration techniques used by

violin makers even for many of the most historically valuable instruments. Some of those engaged in the discussion regarded this procedure as too drastic an intervention, going beyond the boundaries of necessary restoration.

The tension between the proponents of the conservation of instruments and those who advocate putting instruments into a playable condition was also apparent from other contributions and discussions, and that issue deserves a separate conference of its own in the future.

In his paper about musical artefacts and caring for them, Petr Koukal dealt with the subject of organs. He told us that abroad one encounters experts who regard it as an absurdity to restore instruments without renewing their musical function (organs as a liturgical instrument), but also others who think that playing historical instruments destroys them, so they should be understood as museum artefacts, and finally a kind of compromise approach that involves the replacement of the parts of an instrument that cannot be repaired while preserving the damaged original parts as museum exhibits that are to be kept permanently together with the instrument.

There was a clear presentation of the procedures used by Jiří Čepelák and Jan Tuláček for restoring plucked string instruments. Because of the fragility of historical lutes and guitars, they usually choose to preserve those instruments while making full-fledged copies of them for use in concert performance.

One positive impression we brought back from the conference was the discovery that our procedures are basically identical to the restoration procedures of the museum staff who handle the most valuable instruments from museum collections, although we cannot compare ourselves with them in terms of craftsmanship and technique (František Kůs and his presentation on repairing a violin made by Didier Nicolas l'ainé from the State Collection of Musical Instruments).

Our master always guided us towards the most sparing restoration methods that would not impact the authenticity of the instrument being repaired: affecting the original varnish as little as possible, using high-quality natural glues and resins, adding missing material as little as possible, the sensitive use of retouching, and all of that in combination with patience, humility, and respect for the instrument maker and for future generations of musicians.

Our greatest pleasure was contact with the MCMI restorers in the museum's restoration workshops.

It would be very beneficial for the future of the field of restoration and for musical artefacts if the team of the Methodological Centre of the Czech Museum of Music could manage to create an institute for advising, consultation, and education of instrument restorers who seek professional development or advice on the restoring of a specific instrument. It would be appropriate to hold similar conferences regularly for the community of experts.

Address: Pavel Cely, Vaneč 9, 675 71 Pyšel, Czech Republic

E-mail: pavel@cely.cz

Konference Dokumentace, konzervace a restaurování hudebních nástrojů očima houslařů

Pavel Celý ml.

Ve dnech 16. a 17. června 2021 se v Českém muzeu hudby uskutečnila konference *Dokumentace, konzervace a restaurování hudebních nástrojů*. Kromě muzejních pracovníků z Čech a Moravy a restaurátorů se jí zúčastnilo i šest houslařů ze Sdružení houslařských dílen a řezbářů, založeného před deseti lety mladými houslaři, kteří se vyučili v dílně Pavla Celého staršího (1950–2020). Houslař Pavel Celý st. kladl velký důraz na systematické předávání zkušeností i celoživotní vzdělávání houslařů. Naše sdružení je proto především kruhem dobrých přátel, sdílejících také své poznatky z oboru. Díky tomu se odborně rozvíjíme a dohromady jsme, jak říkával náš mistr, jeden dobrý houslař.

Naše předchozí společné aktivity doposud zahrnovaly návštěvy evropských muzeí, hudebních veletrhů, muzikologických přednášek, koncertů a hudebních kurzů, podíleli jsme se na organizaci několika výstav hudebních nástrojů a besed o houslařství pro veřejnost, nikdy jsme ale neměli možnost konfrontovat své každodenní zkušenosti z houslařských dílen s odborníky z muzejní a restaurátorské praxe.

Na konferenci jsme plnili spíše roli dotazujících se přemýšlivých praktiků (bez ambic přednést vlastní příspěvky), coby příchozí zvenčí se ale můžeme podělit o autentické dojmy z prostředí, které nám bylo doposud neznámé. Mile nás překvapil velký podíl mladých lidí v oboru, vysoká profesionalita a specializace jednotlivých restaurátorů, zapálenost muzejních pracovníků a kurátorů a také otevřenost restaurátorů Metodického centra dokumentace, konzervace a restaurování hudebních nástrojů (MCMI) při návštěvě dílen muzea s možností diskuse nad konkrétními opravami nástrojů. I přes velkou oborovou pestrost příspěvků a jejich zacílení spíše na muzejní pracovníky jsme v mnoha z nich našli inspiraci pro naši houslařskou praxi.

Jako sci-fi nám v prvních chvílích zněl příspěvek Viktora Hrušky o možnostech zapojení umělé inteligence a strojového učení do tvarové analýzy houslí, která při dostatečném počtu vstupních dat (fotografií nástrojů) umožňuje například graficky znázornit zastoupení jednotlivých houslařských škol podle tvarových specifik nástrojů. Budoucí slibné možnosti

aplikace byly demonstrovány na obrázcích několika set houslí z databáze MIMO (Musical Instrument Museums online), pro přesnější zařazení nástrojů (geograficky nebo do konkrétní nástrojařské školy) by ale systém vyžadoval více vstupních dat.

Tereza Žůrková, vedoucí sbírky hudebních nástrojů a hlavní organizátorka konference, popsala základní zásady dokumentace hudebních nástrojů. Standardy fotodokumentace nástrojů využijí určitě i naši kolegové houslaři, kteří si vytvářejí vlastní databáze nástrojů, s nimiž se setkali ve svých dílnách, a jsou odhadci či soudními znalci v oboru.

Milan Guštar prezentoval elektronické záznamové zařízení pro monitorování uměleckých předmětů, například celoroční sledování klimatických podmínek varhan, které ale nabízí i mnohá další využití: díky bezdrátovému spojení v reálném čase a miniaturizaci i kontrolu hudebních nástrojů a muzejních exponátů při transportu.

Snad se brzy podaří vytvořit kompletní propojenou databázi historických výrobců a hudebních nástrojů prezentovanou Tomášem Slavickým v rámci projektu MCMI. Každý den se setkáváme v dílnách s mnoha nástroji, u nichž vyvstává potřeba alespoň hrubého časového zařazení a ocenění a následně volby adekvátního restaurátorského postupu. Mezi hudebníky, uměleckými školami a orchestry koluje obrovské množství individuálně stavěných a manufakturních nástrojů, hlavně z pohraničí a přelomu 19. a 20. století. Manufaktur, houslařů a obchodníků byly stovky a jejich databáze u nás dosud chybí.

Jan Kříženecký hovořil o úložných systémech na hudební nástroje v muzejních depozitářích, ale i o možnosti ozářování nástrojů, které byly napadeny dřevokazným hmyzem a plísněmi. Důležité pro nás byly kontakty na instituce, které tyto zákroky provádějí, a zcela jistě v budoucnu využijeme možnosti ošetření historicky cennějších nástrojů restaurovaných v našich dílnách.

Velkým překvapením konference pro nás byl příspěvek Veroniky Sovkové o opravě barokního kontrbasu olomoucké proveniencce, který shodou okolností restauroval náš kolega ze sdružení Dominik Matúšů. Toto neplánované propojení naší práce s muzejní praxí bylo obohacující. Následná diskuse se totiž vedla kolem základního „sporů“, zda restaurovat a konzervovat nástroj pouze jako muzejní exponát nebo včetně obnovení jeho hudební funkce. Uvedený kontrabas byl po konzultaci s olomouckým muzeem

Photography of the repairing of a Baroque contrabass of Olomouc provenance / Fotografie z opravy barokního kontrbasu olomoucké proveniencce
Restored by / Restauroval Dominik Matúšů, 2019
© Dominik Matúšů

zrenovován do hratelného stavu a bude v budoucnu příležitostně využíván pro autentickou interpretaci staré hudby. To vyžadovalo i adekvátní restaurátorské zásahy, například tzv. „šif“ krku, výměnu hmatu krku degradovaného červotočem při zachování původní hlavice. Jedná se o běžnou restaurátorskou houslařskou techniku použitou i u většiny historicky nejcennějších nástrojů. Někteří diskutující vnímali tento postup již jako příliš razantní zásah nad rámec nutných restaurátorských prací.

Napětí mezi zastánci konzervace nástrojů a uvedení nástrojů do hratelného stavu bylo patrné i z dalších příspěvků a diskusí a v budoucnu by si tato problematika zasloužila jistě i samostatnou konferenci.

Petr Koukal se ve svém příspěvku o hudebních památkách a památkové péči věnoval problematice varhan. Přiblížil nám, že i v zahraničí se lze setkat s odborníky, kteří restaurování nástroje bez obnovy jeho hudební funkce (varhany jako liturgický nástroj) považují za absurdní, i s těmi, kteří si myslí, že hraní historické nástroje ničí a je nutné je již brát jen jako muzejní památky, až po jakýsi kompromisní přístup spočívající ve výměně neopravitelného dílu nástroje při zachování původní poškozené části jako muzejního exponátu, který bude trvale uložen společně s ním.

Srozumitelně byly prezentovány přístupy restaurátorů drnkacích nástrojů Jiřího Čepeláka a Jana Tuláčka, kteří s ohledem k subtilní konstrukci historických louten a kytar volí nejčastěji postup konzervace nástroje a pro koncertní provoz raději staví jeho plnohodnotnou kopii.

The Conference Documentation, Conservation, and Restoration of Musical Instruments through the Eyes of Photographers / Konference Dokumentace, konzervace a restaurování hudebních nástrojů očima fotografů
© NM

Pozitivním dojmem z konference pro nás bylo zjištění, že se naše postupy v podstatě shodují s restaurátorskými postupy muzejních pracovníků, kterým procházejí rukama nejcennější nástroje muzejních sbírek, byť se jim nemůžeme řemeslně a technicky rovnat (František Kůs a jeho prezentace opravy houslí Didier Nicolas a iné ze Státní sbírky hudebních nástrojů).

Náš mistr nás totiž vždy vedl k co nejšetrnějším restaurátorským postupům, které neovlivní autenticitu opravovaného nástroje: minimální zásahy do původního laku, použití kvalitních přírodních lepidel a pryskyřic, co nejomezenější doplňování chybějícího materiálu, citlivé použití retuší, to vše ve spojení s trpělivostí, pokorou a úctou ke staviteli nástroje i budoucím generacím hudebníků.

Naší největší radostí pak byl kontakt s restaurátory MCMI v restaurátorských dílnách muzea.

Bylo by velmi přínosné pro budoucnost restaurátorského oboru a hudebních památek, kdyby se týmu Metodického centra Českého muzea hudby podařilo vytvořit poradní, konzultační a vzdělávací instituci pro restaurátory, kteří hledají odborný rozvoj nebo radu při restaurování konkrétního nástroje. Podobné konference pro odbornou veřejnost by bylo vhodné pořádat pravidelně.

Adresa: Pavel Celý, Vaneč 9, 675 71 Pyšel, Česká republika

E-mail: pavel@cely.cz